

HANDLINGSPLAN FOR DELTAKELSE

INNSPILL

Til: Kultur- og likestillingsdepartementet

Dato: 20.12.2023

Vi takker for invitasjonen til å bidra med innspill til regjeringens arbeid med [en handlingsplan for deltakelse i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter for barn og unge](#). Det er gledelig at departementet understreker for NTO at barn og unges like muligheter til å *oppleve profesjonell kunst og kultur* også er tenkt som et tema for denne handlingsplanen.

Formålet med handlingsplanen er like muligheter til å delta i kultur- idretts- og friluftslivsaktiviteter for barn og unge i hele landet. Vi legger til grunn at dette betyr like muligheter på tvers av kulturell, sosial og økonomisk bakgrunn, bosted og kjønn så vel som funksjonsvariasjoner mm., og at handlingsplanen vil omfatte alle disse dimensjonene og mulige barrierer for deltakelse.

Vi vil understreke den betydningen en sterk nasjonal infrastruktur av profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjoner over hele landet har for å nå handlingsplanens mål. Dette i kraft av disse [institusjonenes arbeid](#) i hele spennet fra produksjon og formidling til deltakelse, opplæring og talentutvikling, så vel som i rollen som vitaliserende kompetansemiljø for frivilligheten og andre stedlige kultur- og fritidstilbud for barn og unge.

Når et av innsatsområdene i handlingsplanen er «rammevilkår for organisasjonene som skaper aktiviteten og medvirkning, nye tilbud og former for samhandling», må denne innsatsen derfor også omfatte de profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjonene.

Det er likevel begrenset hva musikk- og scenekunstinstitusjonene og andre virksomheter på kulturområdet kan løse alene. Det er derfor helt nødvendig at handlingsplanen også omfatter tiltak rettet mot andre strukturer, særlig innenfor skole og utdanning.

Innsatsen for å fremme like muligheter for deltakelse må begynne i skolen, som den unike fellesarenaen den er. Det er også viktig at Den kulturelle skolen sekken virker etter intensjonen, og bidrar til målet om like muligheter til å oppleve profesjonell kunst.

Vi advarer mot politiske føringer og ytterligere [detaljerte rapporteringskrav](#), som styrer institusjonenes kunstneriske og kulturfaglig prioriteringer og valg, og som derigjennom virker ensrettende og truer institusjonenes kunstneriske frihet og handlingsrom.

Følgende tiltak er viktige for å nå handlingsplanens mål:

➤ **Musikk- og scenekunstinstitusjonens økonomi må gjenoppbygges**

Friske midler som følger handlingsplanen bør gå til en styrking av musikk- og scenekunstinstitusjonenes rammetilskudd, som sikrer forutsigbarhet og kunstnerisk handlingsrom, snarere enn til øremerkede engangs- eller prosjekttilskudd.

Dett er en forutsetning for å

- **Sikre nødvendig forutsigbarhet og handlingsrom** for utforskning og kunstnerisk risiko og mangfold i arbeidsmåter, aktiviteter, uttrykk og stemmer også i tilbudet for barn og unge, så vel som for å sikre et stedlig tilbud over hele landet også gjennom **turnévirksomheten og opprettholdelse av spillesteder i distriktene.**
- **Nå handlingsplanens delmål om å «få ned prisene og kostnadsdrivere på aktiviteter».** Svekket institusjonsøkonomi legger et press på billettprisene og stiller institusjonene overfor krevende målkonflikter og valg. Dersom billettinntektene reduseres, må dette inntektstapet kompenseres for gjennom innsparinger som rammer tilbudet til publikum og sysselsettingen av kunstnere.
- **Opprettholde kunstnerisk motivert samarbeid og kompetanse- og ressursdeling med andre deler av kulturlivet, herunder kulturfrivilligheten.**

➤ **Videreføring av driftstilskuddet til Kloden teater**

Kloden teater er et programmerende teater med barn og unge som hovedmålgruppe. Teateret jobber systematisk, og med gode resultater, for å gjøre scenekunsten mer tilgjengelig for befolkningsgrupper som er underrepresentert – både som publikum og deltakere. I tillegg til driftsmidler er statlige investeringer, senest i 2025, en forutsetning å realisere det nye teaterhuset Kloden teater i Groruddalen i Oslo.

➤ **Styrking av Nordic Black Theatre**

Teateret er viktig for utviklingen av unge multikulturelle scenekunstnere gjennom Nordic Black Express, men også i kraft av en ettertraktet mangfoldskompetanse bygget opp over en årrekke og som deles raust. En styrking av teateret kan også sikre utviklingen av det gamle Botsfengslet til å bli Grønlands «kulturelle muskel».

➤ **Den videre utviklingen av DKS må bygge opp under ordningens opprinnelige mål**

Det kunstneriske og kulturfaglige kvalitetsmålet i Den kulturelle skolesekken (DKS) må opprettholdes slik at alle landets skoleelever får oppleve profesjonell kunst på kunstens egne premisser, slik denne skapes og formidles av selvstendige kunstnere, virksomheter og institusjoner landet over. Dette er en forutsetning for at DKS kan sørge for at alle barn og unge, på tvers av sosiale og økonomiske skillelinjer, får oppleve profesjonell kunst som mange av dem ellers ikke ville fått tilgang eller kjennskap til.

➤ **Direkte samarbeid mellom institusjonene og skolene**

Det bør vurderes ordninger som også muliggjør direkte samarbeid mellom institusjonene og skolene utenom DKS. Det kan være billettfond eller midler til skolene øremerket teater og konserter, sammen med nasjonale løsninger som sikrer at transportkostnader ikke hindrer at elevene også får oppleve profesjonell musikk og scenekunst i teatre og konsertsaler. Selve besøker er en viktig del av opplevelsen, og for mange barn og unge er dette de eneste besøkene ved profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjoner de får oppleve i denne livsfasen.

➤ **Styrking av Norsk Scenekunstbruk**

En styrking av Scenekunstbruket vil styrke den profesjonelle scenekunsten i DKS. Herunder kan en styrking av Scenekunstbrukets refusjonsordning bidra til at institusjonenes produksjoner i større grad kan omfattes av denne ordningen slik at flere av teatrenes forestillinger kan formidles også utenfor eget fylke. Samtidig kan modellen videreutvikles til å inkludere barnehager, men også til å omfatte kulturhusene. En slik utvidelse av refusjonsordningen vil føre til en styrking av kulturhusenes programmeringsøkonomi og -kompetanse, og dermed til at denne allerede eksisterende infrastrukturen utnyttes bedre for å gi barn og unge tilgang til profesjonell scenekunst der de bor.

➤ **Etablering av et Musikkbruk**

Et Musikkbruk, etter modell av Scenekunstbruket, vil styrke formidlingen av musikk til et ungt publikum og sikre mangfold og kvalitet i tilbudet. Et Musikkbruk svarer på reelle behov og har bred støtte i bransjen. Det er viktig å understreke at Musikkbruket ikke skal være en ny nasjonal aktør for produksjoner på musikkfeltet, men en *formidlingsordning* som styrker den desentraliserte og dertil lokale programmeringen.

➤ **Styrking av kulturskolen**

En sterkere statlig og kommunal satsing på kulturskolene må til for å sikre at dette tilbudet er tilgjengelig for alle på tvers av sosiale og kulturelle skillelinjer i befolkningen. Det er i dag store utfordringer knytte til begrenset grunnfinansiering, høy egenbetaling, smal sosial rekruttering og lange ventelister i mange kommuner.

➤ **De estetiske og humanistiske fagene må styrkes**

Verdien av de estetiske og humanistiske fagene og kunst som læringsmetode er godt dokumentert og forankret i skolens dannelsesoppdrag. Likevel er de fortsatt marginalisert og preget av mangelfull lærerkompetanse. En offensiv satsing på disse fagene, så vel som kunst- og kulturdelen i andre fag, gjennom hele utdanningsløpet er viktig for å fremme så vel like muligheter for deltagelse og bredde i rekruttering til kunstneryrkene, som felles referanserammer og en styrket fortolkningskompetanse.

Forslagene er nærmere begrunnet i eget vedlegg.

Vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Marta Færevaa Hjelle
styreleder

Morten Gjeltten
direktør

Vedlegg

MUSIKK- OG SCENEKUNSTINSTITUSJONENES ARBEID

En sterk infrastruktur av profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjoner over hele landet er en forutsetning for å målet om like muligheter for deltakelse. Alle musikk- og scenekunstinstitusjonene har et tilbud for barn og unge. Hver og én av disse selvstendige og forskjelligartede institusjonene har ulike tilnærminger og arbeidsmåter.

Enkelte av virksomhetene har barn og unge som hovedmålgruppe slik som Unge Viken Teater, Kloden Teater og Scenekunstbruket, mens Brageteatret legger særlig vekt på teater med barne- og ungdomsperspektiv og flerkulturelt perspektiv.

Samlet spenner musikk- og scenekunstinstitusjonenes tilbud til barn og unge bredt fra produksjon og formidling av forestillinger og konserter for et ungt publikum, via aktiviteter hvor barn og unge på ulike måter medvirker i skapende arbeid, til at institusjonene driver opplæring og talentutvikling.

Flere av virksomhetene arbeider særskilt med å utforske produksjons- og formidlingsformer for å engasjere et ungt publikum på nye måter. Det samarbeides bredt med skoler, barnehager, kulturskoler og utdanningsinstitusjoner, men også eksempelvis med asylmottak, Røde kors og andre organisasjoner om spissede formidlingsprogram.

Mange er opptatt av å knytte bånd til nærmiljøet også gjennom oppsøkende virksomhet. I de store byene handler dette gjerne om å dyrke fram forholdet til bydelen. Flere virksomheter velger bevisst lokalisering som gir rom og muligheter for å møte en mer sammensatt befolkning og utvikle møter og kontaktflater også utover selve forestillingen eller konserten.

Formidlingsarrangementer som søker å styrke mottakersiden og de unges fortolkningskompetanse, interesse, forståelse av og refleksjon rundt kunsten er også en sentral del av institusjonenes arbeid rettet mot denne målgruppen.

INSTITUSJONENE SOM VARIGE KOMPETANSEMILJØ

Vi minner også om den viktige rolle musikk- og scenekunstinstitusjonene har som varige vitaliserende kompetansemiljø og samarbeidspartnere for andre deler av kulturlivet som arbeider med barn og unge som målgruppe, herunder kultufrivilligheten.

Musikk- og scenekunstinstitusjonene bidrar til kontinuitet i arbeidsmulighetene for kunstnere og andre musikk- og teaterfaglige kulturarbeidere, og dermed til at det finnes stedlig teater- og musikkfaglig kompetanse. Det omfatter kunstneriske ressurser så vel som teknikere og annen fagkompetanse som store deler av det frivillige kulturlivet er avhengig av. I tillegg kommer rådgivning og kompetansedeling, lån av utstyr og tilgang til lokaler og ressurser mm. Det kan handle om jevnlig eller fast samarbeid over tid, så vel som samarbeid om enkeltstående prosjekter.

For en utdypning og eksemplifisering av samarbeid og ressurs- og kompetansedeling viser vi til [Rapport om samarbeid og ressursdeling](#) (2023) og [Kartlegging av samarbeid, ressurs- og kompetansedeling innen musikk- og scenekunstrområdet](#) (2018).

En forutsetning for vellykket samarbeid er at det er kunstnerisk motivert, og ikke drevet fram av politiske føringer eller eksternt forventningspress. Det er også viktig å understreke at institusjonene alltid må vurdere samarbeid med det frivillige kulturlivet i forhold til egne mål og ressurser. Svekket institusjonsøkonomi reduserer vilkårene for slikt samarbeid og gjør at institusjonene har mindre ressurser å dele.

Vi minner også om at det er i kraft av den kunstneriske kjernevirksomheten, altså i rollen som profesjonelle produsenter og formidlere av musikk og scenekunst, at disse institusjonene er attraktive samarbeidspartnere for det frivillige kulturlivet. Det må derfor ikke stilles eksterne krav eller forventninger om samarbeid som vrir nødvendige ressurser bort fra musikk- og scenekunstinstitusjonenes kjernevirksomhet.

Det gjelder direkte krav eller oppfordringer i tilskuddsbrevene, men også rapporteringskrav som legger indirekte føringer for institusjonenes ressursbruk. I praksis er slike politiske krav ikke bare unødvendige gitt institusjonenes egen motivasjon, men vil på sikt utarme selve kjernevirksomheten i en presset økonomisk situasjon, jf [innspill til strategi for kulturfrivillighet](#).

FORUTSIGBARE RAMMEVILKÅR

Svekket institusjonsøkonomi rammer også tilbudet til barn og unge. Konserter, forestillinger og andre aktiviteter for barn og unge krever ofte ekstra innsats og ressurser. Dette kan skyldes tilpasninger til samarbeidspartnere, slik som skoler og barnehager, sine behov og ønsker, og tids- og steds spesifikke tilpasninger. Samtidig er egeninntektene fra slike aktiviteter ofte lavere enn for ordinære forestillinger på grunn av reduserte billettpriser og i noen tilfeller gratis arrangementer.

Store deler av det arbeidet musikk- og scenekunstinstitusjonene i dag gjør for å fremme like muligheter blant barn og unge er avhengig av private midler eller av offentlig prosjektfinansiering/øremerkede engangstilskudd. Dette skaper stor uforutsigbarhet, og gjør det vanskelig å arbeide langsiktig og utnytte ressursene på best mulig måte.

Forvaltningen av midler øremerket mangfold og inkludering viser med all tydelighet denne uholdbare uforutsigbarheten. Disse midlene ble først omfordelt fra institusjonenes rammetilskudd til prosjekttilskudd i 2020/21 som en del av ABE-reformen for deretter å bli overført til spillemidler i 2023. I statsbudsjettet for 2024 finner vi ikke lenger ikke lenger spor av disse midlene. Konsekvensen er at flere av disse mangfolds- og inkluderingsprosjektene – som for en stor del er rette mot barn og unge – nå trolig må avvikles.

Et eksempel er Trøndelag Teaters internasjonale teaterskole for barn. Sårbare elever, blant annet med flyktningstatus, står nå i fare for å miste dette tilbudet. Teateret må allerede kutte én av fire hovedsceneproduksjoner på grunn av realkuttene det siste tiåret, og kan ikke omdisponere midler fra produksjonsbudsjettet for å berge teaterskolen.

Et annet eksempel er Det Norske Kammerorkesterets musikalske tilbud til barnehager i Groruddalen som nå må avvikles sammen med ekstra skolekonserter for barne- og ungdomsskolene i de samme bydelen. Dette er etterspurte tilbud som når barnehagebarn og skolelever som i stor grad faller utenfor andre kulturtilbud.

Dersom rammetilskuddet i stedet hadde blitt opprettholdt og styrket, ville disse institusjonene hatt handlingsrom til å ta sine egne profesjonelle valg og videreføre disse prosjektene.

DEMOKRATISK PRISPOLITIKK

Et viktig delmål for handlingsplanen er å «få ned prisene og kostnadsdrivere på aktiviteter». For å nå dette målet er det avgjørende at musikk- og scenekunstinstitusjonene sikres økonomiske rammevilkår som gjør det mulig å opprettholde en demokratisk og differensiert prispolitikk.

Svekket institusjonsøkonomi legger et press på billettprisene og stiller institusjonene overfor krevende målkonflikter og valg. Vi minner om at billettinntekter utgjør den største delen av institusjonenes egeninntekter. Dersom prisene settes ned, må inntektstapet kompenseres gjennom innsparing som nedbemanning og færre sysselsatte frilanskunstnere, mindre aktivitet og færre spillesteder. I tillegg

svekkes vilkårene for forsøks- og utviklingsarbeid, så vel som mulighetene til å ta kunstnerisk risiko i programmeringen også for et ungt publikum.

KLODEN TEATER

Kloden teater er et programmerende teater med barn og unge som hovedmålgruppe. Teateret jobber systematisk for å tilby et bredt spekter av kunstneriske uttrykk og gjøre scenekunsten mer relevant og tilgjengelig for befolkningsgrupper som er underrepresentert – både som publikum og deltakere.

Aktiviteten favner bredt og omfatter alt fra programmering, co-produksjon, utforskningsprogram og produksjonssamarbeid med DKS til festivalsamarbeid, og faglig samarbeid med Kuben VGS så vel som med høgskoler og universitet. Teateret har også ambisjoner om å være et ressurscenter for landets og byens scenekunstnere, og vil også kunne imøtekomme prekære behov for prøve- og visningslokaler

Kloden teater er også en viktig partner i det treårige EU-prosjektet *Performing arts as the Third Place for the young audience (3Place)*. Prosjektet ledes av Norsk Scenekunstbruk, og er et samarbeid med Junges Ensemble Stuttgart i Tyskland og Divadlo Drak i Tsjekkia. Gjennom 3Place-prosjektet skal Kloden teater utforske metoder for å utvikle hva nettopp scenekunstopplevelser og et teaterhus kan være for byens unge - særlig ungdommer som i dag ikke ser teateret som et sted for dem. Kloden teater vil bli det første – og foreløpig eneste – teateret i Norge som aktivt tar i bruk third place-teoriene og som jobber konkret med å gjennomføre funnene fra idéstadiet til ferdig bygg.

Inneværende år fikk teateret driftstilskudd over statsbudsjettet etter Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett. Når disse midlene ikke videreføres fremstår dette som et meningsløst engangstilskudd, og det skaper stor usikkerhet for den videre utviklingen av teateret.

Bortfallet av statlige driftsmidler får store konsekvenser for både den ordinære driften og for den videre utviklingen av teateret som nå er inne i siste fase av et utviklingsprosjekt, fra å være på midlertidige scener, til å ha et ferdig prosjektert teaterhus nederst i Groruddalen i Oslo.

Forprosjektet for etablering av Kloden teater er ferdigstilt, og prosjektet er godt forankret i Oslo kommune som har bidratt med både driftsmidler og kulturhusmidler. Statlige investeringer i byggeprosjektet i 2025 er trolig siste mulighet for å få dette prosjektet realisert. Fra 2026 utløper den forpliktende avtalen, og eiendomsutvikler står fritt til å finne andre leietakere til bygningene. En unik mulighet for å få realisert Kloden teatres planer vil da gå tapt, og teatret vil måtte lete etter nye lokaler for å kunne fortsette virksomheten.

NORDIC BLACK THEATRE

Vi vil også understreke den betydning Nordic Black Theatre har for utviklingen av unge multikulturelle scenekunstnere gjennom Nordic Black Express, men også den verdien teateret har for hele bransjen i kraft av en ettertraktet mangfoldskompetanse bygget opp over en årrekke og som deles raust.

Utvidede fysiske rammer vil styrke aktiviteten og tilgjengeligheten. En styrking av tilskuddet til teatret vil også kunne bidra til utviklingen av det gamle Botsfengslet til å bli Grønlands «kulturelle muskel». Det vil styrke tilbudet for alle aldersgrupper, også barn og unge, og særlig for befolkning i nærområdet i skjæringspunktet mellom Grønland, Gamlebyen, Tøyen og Kampen. Gjennom sommersesongene har teateret allerede gratis kulturtilbud med musikk og teater for barn og unge i Botsparken.

DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN

Noe av det mest verdifulle med Den kulturelle skolesekken (DKS) er at denne ordningen sørger for at alle barn og unge, på tvers av sosiale og økonomiske skillelinjer, får oppleve profesjonell kunst som mange av dem ellers ikke ville fått tilgang eller kjennskap til.

Et viktig tiltak i handlingsplanen må derfor være en videre utvikling av DKS som ivaretar ordningens *opprinnelige* intensjon. Målet med ordningen må fortsatt være at alle landets skoleelever får oppleve profesjonell kunst på kunstens egne premisser, slik denne skapes og formidles av selvstendige kunstnere, virksomheter og institusjoner landet over.

Etter vårt syn er det viktig at Kulturdepartementet klargjør at det er disse målene og prinsippene som skal ligge til grunn for den videre utformingen av DKS-ordningen ettersom både Barne- og ungdomskulturmeldingen og rapporten "DKS og Kulturtanken - En utredning bestående av en kartlegging av DKS og en evaluering av Kulturtanken" har bidratt til å forvirre selve intensjonen med ordningen.

Vi vil advare mot en instrumentell dreining hvor ordningen skal «bidra til å løse mer overordnede samfunnsutfordringer som skolen også er pålagt å løse» så vel som at skolens eget ideal om medvirkning omsettes til et ensrettende krav både når det gjelder form og innhold i den kunsten som de unge møter i skolen – stikk i strid med armlengdeprinsippet og overordnede mål om ytringsmangfold.

Med en slik dreining drives DKS bort fra den opprinnelige intensjonen om å gi elevene noe annet enn det de uansett allerede selv oppsøker eller får i skolehverdagen, og ordningens utjevne effekt går tapt.

Musikk- og scenekunstinstitusjonenes rolle i DKS

For å sikre kvalitet og mangfold i DKS-tilbudet er det viktig at elevene også får oppleve den kunsten som allerede produseres uavhengig av DKS og ikke kun tilpassede produksjoner. Det er også viktig at elevene får mulighet til å oppleve kunst i profesjonelle teatre og konsertsaler i tillegg til turnéforestillinger og konserter på skolen. For mange barn og unge er dette de eneste besøkene ved profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjoner de får oppleve i denne livsfasen. Selve besøket, gjerne sammen med et allment publikum, er en betydelig del av opplevelsen. Tilbudet inngår også gjerne i institusjonenes langsiktige formidlingsarbeid som også handler om å senke terskelen for å vende tilbake til ordinære forestillinger og konserter.

Hvordan DKS-ordningen fungerer handler ikke bare om selve DKS-tilbudet, men også om ordningens innvirkning på de generelle vilkårene for skolesamarbeid og derigjennom for produksjon og formidling til et ungt publikum som sådan.

Samlet sett har DKS bidratt til at flere barn og unge får oppleve profesjonell musikk og scenekunst i skolen. I de tilfellene hvor samarbeidet fungerer godt og institusjonenes tilbud benyttes i ordningen har den også bedret vilkårene for musikk- og scenekunstinstitusjonenes satsing på barn og unge.

Samtidig er det slik at DKS-ordningen, i kombinasjon med gratisprinsippet i skolen, fører til at det i mindre grad enn tidligere er mulig for institusjonene å selge forestillinger og konserter direkte til skolene utenom DKS. En konsekvens av dette er at skolenes besøk ved institusjonene reduseres og ved noen skoler faller helt bort. Vi ser også at denne tilnærmede monopoliseringen skaper betydelig uforutsigbarhet og risiko for de virksomhetene som i lengre perioder faller utenfor DKS-ordningen, og som dermed må forholde seg til et åpent marked alene.

Uten skoleelevene som en sikker grunnstamme av publikum blir det særlig vanskelig å drive et nyskapende utviklingsarbeid. I slike tilfeller bidrar DKS-ordningen utilsiktet til å svekke institusjonens vilkår for produksjon og formidling til barn og unge – og derigjennom det samlede scenekunsttilbudet for denne målgruppen i regionen. Ikke minst rammes språkmangfoldet i tilbudet til et ungt publikum når teatre med et særskilt språkmandat i perioder faller utenfor ordningen. Nynorsk som målform, samiske og kvenske kunst og- kulturuttrykk så vel som teater på tegnspråk må være en integrert del av ordningen.

Det er derfor viktig at det finnes fram til lokale løsninger og et forutsigbart samarbeid som er godt tilpasset teaterinstitusjonenes planleggingshorisont. Det er også viktig at ordningen organiseres på en måte som sikrer at kunstnerisk og kulturfaglig kvalitet er det førende kriteriet for utvelgelse, og at vurderingen gjøres innenfor profesjonelle rammer på en armlengdes avstand fra politikken.

I tillegg tar vi til orde for ordninger som muliggjør direkte samarbeid mellom institusjonene og skolene utenom DKS. Det kan være billettfond eller midler til skolene øremerket teater og konserter, sammen med nasjonale løsninger som sikrer at transportkostnader ikke går utover tilbudet til elevene.

SCENEKUNSTBRUKET

I [rapporten om DKS og Kulturtanken](#) kommer det fram at en av de største svakhetene med DKS er et stort økonomisk etterslep som ikke samsvarer med de politiske ambisjonene for ordningen. I datamaterialet avdekkes det også en gjennomgående uro for en tiltakende ubalanse mellom et voksende administrasjonsapparat og en nedgang i antall kunstmøter for elevene.

En styrking av Scenekunstbruket vil bøte på denne ubalansen og bidra til en direkte styrking av den profesjonelle scenekunsten i DKS.

Herunder kan en styrking av Scenekunstbrukets refusjonsordning bidra til at institusjonenes produksjoner i større grad kan omfattes av denne ordningen, slik at flere av teatrenes forestillinger kan formidles også utenfor eget fylke.

I tillegg kan modellen videreutvikles til å inkludere barnehager, men også til å omfatte kulturhusene. En slik utvidelse av refusjonsordningen vil føre til en styrking av kulturhusenes programmeringsøkonomi- og kompetanse, og dermed bidra til at denne allerede eksisterende infrastrukturen utnyttes bedre for å gi barn og unge tilgang til profesjonell scenekunst der de bor.

ETABLERING AV ET MUSIKKBRUK

Tilsvarende vil en etablering av et Musikkbruk, etter samme modell som Scenekunstbruket, innebære at musikkfeltet bli tilført midler til produksjon for et ungt publikum, og fylkene vil bli tilført midler for å programmere og formidle musikk. Slik vil det også bli frigjort midler til å formidle andre kunstuttrykk i DKS.

Det er derfor uforståelig at [rapporten om DKS og Kulturtanken](#) ikke anbefaler å etablere et Musikkbruk. Dette er en kunstjern anbefaling som ikke bare vitner om manglende innsikt i armlengdeprinsippet, men som også er basert på en feilaktig påstand om at Musikkbruket ikke er etterspurt.

En hovedinnvending i rapporten mot Musikkbruket er at det på musikkfeltet finnes en lang tradisjon for musikkproduksjon internt i fylkene. Etter vårt syn er dette tvert imot et argument *for* å etablere et Musikkbruk som i stedet kan bidra til at selvstendige kunstnere og virksomheter kan skape egne produksjoner på en armlengdes avstand fra politikk og forvaltning, så vel som at fylkeskommunene kan velge fra Musikkbrukets kvalitetssikrede repertoar i programmeringen.

Ifølge utredningen er det «ingen utenom forslagsstillerne selv» som etterspør et Musikkbruk. Dette «unntaket» er altså Creo, NTO, Norske kulturarrangører, Norsk komponistforening og Ny musikk. Med andre ord [etterspør](#) bortimot hele musikkbransjen et Musikkbruk som svarer på reelle behov.

DE ESTETISKE OG HUMANISTISKE FAGENE I SKOLEN

Langsiktige strategier for å fremme like muligheter må begynne i skolen, som den unike fellesarenaen den er, hvor felles referanserammer dannes på tvers av økonomiske, sosiale og kulturelle skillelinjer. Vi mener dette best kan gjøres gjennom en kompetansehevende satsing på så vel de estetiske og humanistiske fagene i skolen som på kunst- og kulturdelen i andre fag, samt på kunst som læringsmetode.

De estetiske og humanistiske fagenes plass og kvalitet må styrkes gjennom hele utdanningsløpet. Dette er like viktig for å styrke kunstforståelsen og fortolkningskompetansen på mottakersiden, som det er for å sikre bred deltagelse og mangfold og kvalitet på utøversiden.

Til tross for at disse fagenes og læringsprosessens verdi er godt dokumentert og vel forankret i skolens [dannelsesoppdrag](#), viser [kartlegging av kunst- og kulturopplæring i skolen](#) at lite har endret seg siden professor Anne Bamfords gjennomgang for ti år siden. Estetiske fag og læreprosesser i skole og utdanning er i praksis like marginaliserte som den gangen, og fortsatt preget av mangelfull lærerkompetanse.

Vi etterlyser en offensiv satsing som kan bidra til å styrke disse fagenes status og kvalitet, men uten at man går glipp av kompetente lærere eller presser de estetiske fagene inn i kunnskapsmaler, prestasjonstester eller målinger som er fremmede for kunstfagenes egenart.

Vi vil også understreke betydningen av kulturskole som er tilgjengelig for alle når det gjelder bredde så vel som talentutvikling. Samtidig minner vi om at grunnlaget for rekruttering gjerne legges tidlig. En forutsetning for like muligheter er at det etableres et helhetlig offentlig utdanningsløp som sikrer at grunnplanen i rekrutteringen ikke er overlatt til private skoler med krav om egeninntjening og foreldres betalingsevne.

.